

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
“30” 008 2024 р.

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Project менеджмент
Освітній рівень:	(перший) бакалаврський
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2024**

РОЗРОБНИК:

к.е.н., доцент кафедри управління
та адміністрування

Наталія РОЗУМОВИЧ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри управління та адміністрування,
протокол № 1 від 28.08. 2024 року

Завідувач кафедри

Ірина ПОПАДИНЕЦЬ

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП/ОНП

Ірина ПОПАДИНЕЦЬ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 30.08.2024 року

е-mail	rozumovych.nataliia@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	205
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/person/nataliya-rozumovych
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/my/courses.php

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економічна теорія» займає базове місце у навчальному процесі здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей, оскільки виступає тим фундаментом, на якому базується вивчення всіх наступних економічних дисциплін. Дана дисципліна є невід'ємною частиною циклу дисциплін, включених до групи базових дисциплін професійної підготовки, необхідних фахівцям, зайнятим у сфері фінансової, банківської, страхової та підприємницької діяльності.

Навчальна дисципліна передбачає формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей. Вивчення дисципліни передбачає формування системи теоретичних знань щодо понятійно-категоріального апарату економічної теорії; ґрунтовне оволодіння сутністю економічних явищ і процесів; забезпечення базової фундаментальної теоретичної підготовки, необхідної для подальшого вивчення циклу економічних дисциплін; глибоке розуміння законів і основних тенденцій економічного розвитку суспільства.

Метою дисципліни є формування знань про зміст і сутність економічних явищ, категорій і понять функціонування економічної системи.

Цілі та зміст навчальної дисципліни «Економічна теорія» це формування у здобувачів освіти ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку, для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності більш повно задовольняти потреби людей.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- сутність економічних відносин, економічних законів і принципів;
- закономірності розвитку економічних систем;
- визначити методологічні основи ефективного використання обмежених економічних ресурсів для більш повного задоволення потреб членів суспільства;
- розуміти механізм функціонування ринку, формування ринкової рівноваги;
- фундаментальні проблеми економіки;
- сутність товару, товарних відносин;
- сутність домогосподарств і форм підприємств;
- галузеві особливості виробництва;
- господарський механізм функціонування економіки і його державне регулювання;
- особливості економіки світового господарства і форми міжнародних економічних відносин;
- сучасні глобальні проблеми.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- обґрунтовувати загальні основи економічного життя суспільства;

- розкривати закономірності розвитку суспільного виробництва;
- з'ясовувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх суб'єктами господарської діяльності в умовах ринкової економіки;
- визначити шляхи формування соціально – орієнтованої економіки;
- визначити попит і пропозицію, ринкову ціну і ринкову рівновагу;
- аналізувати економічні функції держави;
- орієнтуватись в економії світового господарства і міжнародних економічних відносин;
- визначити економічні аспекти глобальних проблем і шляхи їх розв'язання.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Project Менеджмент»), введеної в дію ЗВО «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА» «30» травня 2025 року.

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук. СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.	ПР 05 Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1				
Семестр	1,2				
Кількість кредитів ЄКТС	6				
Аудиторні навчальні заняття		денна форма		заочна форма	
		I сем	II сем	I сем	II сем
	лекції	28 (в годинах)	28 (в годинах)	6 (в годинах)	6 (в годинах)
	семінари, практичні	28 (в годинах)	28 (в годинах)	6 (в годинах)	6 (в годинах)
Самостійна робота		34 (в годинах)	34 (в годинах)	78 (в годинах)	78 (в годинах)
Форма підсумкового контролю		Залік	Екзамен	Залік	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
	Макро- і мікроекономіка
	Економіка бізнесу
	Облік та оподаткування

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I семестр

Тема 1. Економічна теорія як наука (4 год)

Економіка як об'єкт дослідження економічних наук. Предмет економічної теорії. Фундаментальні економічні явища (економічна теорія, соціальна економіка, інституціональна економіка). Історичні закономірності розвитку об'єктивних процесів (історія господарства та економічна історія) та наукової думки (історія економічних вчень). Особливості функціонування економічних явищ на різних

рівнях (економіка та управління підприємствами; регіональна економіка; економіка та управління світовим господарством; міжнародні економічні відносини). Загальні закони. Спеціальні закони. Економічне мислення. Економічна теорія.

Питання для самостійного вивчення: Зародження й основні етапи розвитку економічної теорії як науки.

Література: 3,7,13

Тема 2 Економічна теорія: розвиток і метод пізнання (2 год)

Метод економічної теорії. Наукове економічне мислення. Наукова абстракція. Аналіз і синтез. Індукція і дедукція. Економічне моделювання. Економічний експеримент. Розробка наукової гіпотези. Економіка як складна різноманітна структурована система. Основні етапи розвитку економічної науки та їх характеристика.

Питання для самостійного вивчення: Характеристика теоретичних шкіл, які внесли вклад в розвиток економічної науки.

Література: 1,5,6

Тема 3 Категорії, закони та функції економічної теорії (2 год)

Економічна категорія. Економічні закони. Форми пізнання та використання економічних законів. Об'єктивний характер економічних законів. Роль економічної теорії у суспільному житті. Економічне мислення. Буденне мислення. Наукове мислення. етапи формування наукового економічного мислення. Формування економічної політики. Значення економічної теорії.

Питання для самостійного вивчення: Економічні принципи, їх значення та роль в економічній теорії.

Література: 2,5,9,14

Тема 4 Рушійні сили економічного розвитку (4 год)

Потреба. Характеристика біологічних потреб, соціальних потреб та духовних потреб. Економічні та соціальні потреби. Ієрархія потреб Маслоу. Характеристика класифікаційних ознак економічних потреб. Благо, його сутність, характеристика та різновиди. Крива виробничих потужностей. Закон зростання альтернативної вартості. Економічні інтереси. Суб'єкти економічних інтересів. Об'єкти економічних інтересів. Шляхи поєднання економічних інтересів. Рушійні сили економічного розвитку. Суперечність.

Питання для самостійного вивчення: Моделі ієрархії людських потреб за Маслоу, Алдерфером та Герцбергом.

Література: 1,2,8,14

Тема 5 Закон спадної граничної корисності. Суспільне виробництво (2 год)

Корисність продукту. Гранична корисність продукту. Суть закону спадної граничної корисності. Сутність і структура суспільного виробництва. Суспільний поділ праці. Елементами процесу виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Інфраструктура та її сутність. Види інфраструктури та їх характеристика. Елементи суспільного виробництва та їх характеристика. Види розподілу: розподіл засобів виробництва; розподіл трудових ресурсів; розподіл предметів споживання. Споживання як заключна фаза суспільного відтворення.

Питання для самостійного вивчення: Матеріальне і нематеріальне виробництво. Література:3,4,9

Тема 6 Основні фактори та ефективність суспільного виробництва (2 год)

Фактори виробництва значення та характеристика. Основні фактори виробництва. Характеристика розвинених факторів виробництва. Загальні та спеціалізовані фактори. Склад факторів виробництва. Екологічний фактор виробництва. Підприємницькі здібності – особливий, специфічний фактор виробництва. Сучасні продуктивні сили. Виробничі відносини та їх характеристика. Економічне зростання: суть та значення. Характеристика економічної та соціальної ефективності виробництва. Продуктивність праці на мікрорівні. Трудомісткість. Матеріаловіддача та її розрахунок. Капіталовіддача та її розрахунок. Показник екологоекономічної ефективності.

Питання для самостійного вивчення: Основні фактори суспільного виробництва та їхній взаємозв'язок.

Література:1,3,13

Тема 7 Економічні системи суспільства (4 год)

Поняття “системи”. Ознаки системи. Властивості системи. Підходи до визначення економічної системи. Основні елементи економічної системи. Склад системи економічних відносин. Класифікація економічних систем. Традиційна економічна система - характеристика та ознаки. Засади планової, або командної економіки. Ринкова економічна система та її характерні ознаки. Риси змішаної економіки. Моделі змішаної економіки ринкового типу. Місце і роль людини в економічній системі.

Питання для самостійного вивчення: Структурні елементи економічної системи.

Література:4,6,15

Тема 8 Власність, її сутність, форми і місце в економічній системі (2 год)

Власність як економічна категорія. Привласнення засобів виробництва і його результатів. Привласнення і відчуження – парні категорії. Власність з економічного погляду. Власність як юридична категорія. Класифікації форм власності. Форми власності: приватна, колективна, державна. Характеристика первіснообщинної форми власності

Питання для самостійного вивчення: Комбіновані форми власності та їх характеристика. Реформування відносин власності на сучасному етапі розвитку України.

Література: 3, 4, 6, 18

Тема 9 Форми організації суспільного виробництва (2 год)

Генезис форм господарства. Основні форми організації суспільного виробництва. Натуральне господарство та його основні риси. Товарне виробництво як розвинутіша і ефективна форма організації суспільного виробництва. Економічна відособленість товаровиробників. Стадії розвитку товарного виробництва. Основні ознаки товарного виробництва. Типи товарного виробництва. Товарне виробництво регульованого ринку. Товар. Вартість товару.

Питання для самостійного вивчення: Теорія трудової вартості та її характеристика. Теорія попиту і пропозиції її сутність та значення. Теорія чинників виробництва.

Література: 2, 4, 6, 14, 15

Тема 10. Сутність і еволюція грошей (4 год)

Походження грошей. Продуктові гроші. Металеві гроші. Перетворення золота на загальний еквівалент. Основні концепції причини виникнення грошей. Теорії походження грошей. Бартер. Переваги грошового обміну товарів і послуг над бартерним. Сучасні теорії грошей. Форми вартості грошей та їх характеристика. Функції грошей як загального еквівалента. Повноцінні та неповноцінні гроші їх відмінності. Грошовий обіг і його закони. Рівняння обміну грошей. Грошові агрегати та їх характеристика. Інфляція. Грошова система та її елементи.

Питання для самостійного вивчення: Характеристика паперово-кредитної системи. Кредитні гроші та їх роль у суспільстві.

Література: 4, 5, 8, 28, 29

II сем

Тема 11. Ринок і механізм його функціонування (4 год)

Умови виникнення ринку. Функції ринку та їх характеристика. Основні елементи сучасного ринку. Структура ринку. Територіальна структура ринку. Ринковий механізм. Попит. Чинники, що впливають на величину попиту. Пропозиція. Нецінові фактори впливу на пропозицію. Конкуренція та умови її виникнення. Види конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Методи здійснення нечесної конкуренції.

Питання для самостійного вивчення: Сутність, виникнення та форми монополізму. Форми монополій.

Література:2,5,9,16

Тема 12. Ринкова інфраструктура (4 год)

Інфраструктура ринку. Елементи ринкової інфраструктури. Функції інфраструктури ринку. Банки та їх місце в ринковій інфраструктурі. Банківська система. Основне призначення банків. Банківські операції. Активні операції банків. Пасивні операції банків. Комісійні операції. Біржа та критерії її класифікації. Види бірж та їх характеристика. Цінні папери. Види цінних паперів. Ринок цінних паперів. Біржа праці. Види біржових угод та їх характеристика.

Питання для самостійного вивчення: Організаційні форми продажу товарів та послуг. Біржові посередники та їх характеристика.

Література:3,4,6,17,22,26

Тема 13. Підприємництво і підприємство в системі ринкових відносин (2 год)

Підприємництво як особливий вид діяльності. Ознаки підприємництва. Основні суб'єкти підприємницької діяльності в Україні. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Основні функції підприємницької діяльності. Основні моделі підприємництва. Види підприємництва та їхня характеристика. Основні форми організації підприємницької діяльності. Види партнерства. Підприємство. Сучасна фірма. Головні завдання підприємства. Класифікації ознаки підприємств. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин. Основні функції домогосподарства. Економічні основи функціонування підприємства.

Питання для самостійного вивчення: Корпорація як організаційна форма підприємництва. Характеристика добровільних об'єднань підприємницьких структур.

Література:3,4,9,10,16

Тема 14. Витрати виробництва і прибуток (2 год)

Витрати виробництва, їх суть. Джерела формування виробничих витрат. Трансакційні витрати. Собівартість продукції та її характеристика. Основні шляхи зниження собівартості. Основні теорії прибутку. Види прибутку та його характеристика. Функції прибутку. Маса прибутку. Норма прибутку. Норма рентабельності. Роздільна ціна.

Питання для самостійного вивчення: Фактори від яких залежить прибуток підприємства. Напрямки використання прибутку підприємством.

Література:5,6,8,14,16

Тема 15. Відтворення та економічне зростання. Основні макроекономічні показники (2 год)

Процес суспільного відтворення. Відтворення природних ресурсів. Відтворення національного продукту і національного багатства. Валовий внутрішній продукт та його характеристика. Методи обчислення ВВП. Показник чистого внутрішнього продукту його характеристика та розрахунок. Національне багатство. Складові національного багатства. Економічне зростання та його сутність. Типи економічного зростання. Фактори економічного зростання. Нагромадження. Інвестиції — вкладення коштів в основний капітал. Методи обчислення валового внутрішнього продукту. Чистий національний дохід.

Питання для самостійного вивчення: Просте, розширене і звужене відтворення та їх характеристика.

Література:4,6,9,17

Тема 16. Макроекономічна нестабільність (2 год)

Ознаки показників економічної активності. Першопричина (поштовх) нової періодичної кризи. Передумови середніх економічних циклів. Характерні особливості середніх циклів. Короткі та довгі цикли. Безробіття. Основні причини виникнення безробіття. Класифікація безробіття. Інфляція: сутність, причини та соціально-економічні наслідки. Види інфляції. Темп інфляції. Рівняння номінальної процентної ставки. Рівняння Фішера.

Питання для самостійного вивчення: Характеристика форм зайнятості. Рівень безробіття у період війни

Література:2,3,5,17,18

Тема 17. Доходи населення і його соціальний захист (4 год)

Доходи населення. Формування грошових доходів. Загальні й чисті грошові доходи. Сукупний дохід. Характеристика трудових, нетрудових та прихованих доходів. Оплата праці як винагорода за виконану працю. Соціальні трансферти, або трансфертні платежі. Соціальні трансферти. Доходи від власності. Дохід від підприємницької діяльності. Заробітна плата, її види, форми і системи. Основна заробітна плата та її характеристика. Додаткова заробітна плата та інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Персональний розподіл доходів. Фактори, що впливають на структуру сімейних доходів. Джерела формування сімейних доходів. Зміст закону Енгеля. Основні завданнями соціального захисту в Україні. Основні види соціального страхування і захисту населення.

Питання для самостійного вивчення: Теорія «залізного закону заробітної плати». Гарантований прожитковий мінімум та його розмір. Причини нерівності розподілу доходів.

Література:1,4,9,10,19

Тема 18. Фінансово-кредитна система (4 год)

Основи риси фінансів. Види фінансів та їх характеристика. Функції фінансів. Головний фінансовий план держави. Найважливіша ланка фінансової системи держави. Головні джерела формування надходжень до державного бюджету. Форми виплат із державного бюджету. Принципи бюджетного фінансування. Бюджетний кредит. Заходи щодо обмеження бюджетного дефіциту. Податки і податкова система. Елементи системи оподаткування. Види податкових пільг. Класифікація податків. Сутність кредиту та його роль в економіці. Принципи функціонування кредиту. Форми і функції кредиту.

Питання для самостійного вивчення: Держане казначейство та його роль в економіці. Характеристика стану державного бюджету. Міжнародний Валютний Фонд та його призначення.

Література: 2, 4, 6, 9, 17

Тема 19. Економічна роль держави в ринковій економіці (2 год)

Еволюція теоретичних уявлень на роль держави в економіці. Необхідність державного регулювання. Основні завдання державного регулювання економіки України. Функцій державного регулювання економіки. Носії господарських інтересів. Методи державного регулювання економічних процесів. Державне регулювання соціальних процесів. Засоби державної соціальної політики. Рівень життя населення.

Питання для самостійного вивчення: Сучасні моделі державного регулювання економіки. Державний контракт та державне замовлення: суть та значення.

Література: 2, 3, 8, 10, 15

Тема 20. Світове господарство та його еволюція (2 год)

Світове господарство та його характеристика. Міжнародний поділ праці та його особливості в сучасних умовах. Чинники розвитку МПП. Розвиток технічного прогресу. Міжнародна торгівля. Важливі характеристики зовнішньої торгівлі. Міжнародна торгівля послугами. Міжнародна торгівля товарами. Міжнародний рух капіталу. Передумови, що обумовлюють міжнародний рух капіталу. Міжнародна міграція робочої сили. Міжнародна (зовнішня) міграція та її форми.

Питання для самостійного вивчення: Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі. Глобалізація та її характерні ознаки.

Література: 2, 4, 9, 13, 27

Зміст семінарських занять Семінарське заняття №1(2 год)

Тема 1. Економічна теорія як наука

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Економіка як об'єкт дослідження економічних наук.
2. Предмет економічної теорії.

3. Загальні закони. Спеціальні закони.
 4. Економічне мислення та його характеристика.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №2(2 год)

Тема 2. Економічна теорія: розвиток і метод пізнання

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Метод пізнання економічної теорії.
2. Зародження економічної теорії як науки.
3. Основні етапи розвитку економічної теорії.
4. Економіка як складна різноманітна структурована система.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №3(2 год)

Тема 3. Категорії, закони та функції економічної теорії

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Економічна категорія. Економічні закони.
2. Форми пізнання та використання економічних законів.
3. Об'єктивний характер економічних законів.
4. Роль економічної теорії у суспільному житті.
5. Характеристика рівнів пізнання економічних законів.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №4-5(4 год)

Тема 4. Рушійні сили економічного розвитку

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Потреба. Характеристика біологічних потреб, соціальних потреб та духовних потреб.
2. Економічні та соціальні потреби.
3. Ієрархія потреб Маслоу.
4. Характеристика класифікаційних ознак економічних потреб.
5. Благо, його сутність, характеристика та різновиди.
6. Крива виробничих потужностей. Закон зростання альтернативної вартості. Економічні інтереси.
7. Суб'єкти економічних інтересів. Об'єкти економічних інтересів. Шляхи поєднання економічних інтересів.
8. Рушійні сили економічного розвитку.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №6(2 год)

Тема 5. Закон спадної граничної корисності. Суспільне виробництво

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Корисність продукту. Гранична корисність продукту.
 2. Суть закону спадної граничної корисності.
 3. Сутність і структура суспільного виробництва.
 4. Суспільний поділ праці. Елементами процесу виробництва.
 5. Інфраструктура та її сутність. Види інфраструктури та їх характеристика.
 6. Елементи суспільного виробництва та їх характеристика.
 7. Види розподілу: розподіл засобів виробництва; розподіл трудових ресурсів; розподіл предметів споживання.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №7-8(4 год)

Тема 6. Основні фактори та ефективність суспільного виробництва

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Фактори виробництва значення та характеристика. Основні фактори виробництва.
 2. Характеристика розвинених факторів виробництва..
 3. Сучасні продуктивні сили.
 4. Виробничі відносини та їх характеристика.
 5. Економічне зростання: суть та значення.
 6. Характеристика економічної та соціальної ефективності виробництва.
 7. Продуктивність праці на мікрорівні.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №9-10(4 год)

Тема 7. Економічні системи суспільства

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання):\:

1. Поняття “системи”. Ознаки системи. Властивості системи.
 2. Підходи до визначення економічної системи.
 3. Основні елементи економічної системи. Склад системи економічних відносин.
 4. Класифікація економічних систем.
 5. Традиційна економічна система - характеристика та ознаки.
 6. Ринкова економічна система та її характерні ознаки.
 7. Риси змішаної економіки. Моделі змішаної економіки ринкового типу.
 8. Місце і роль людини в економічній системі.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №11(2 год)

Тема 8. Власність, її сутність, форми і місце в економічній системі

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Власність як економічна категорія.
2. Привласнення засобів виробництва і його результатів. Привласнення і відчуження – парні категорії.

3. Власність з економічного погляду. Власність як юридична категорія.
 4. Класифікації форм власності.
 5. Форми власності: приватна, колективна, державна та їх характеристика.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №12(2 год)

Тема 9. Форми організації суспільного виробництва

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Генезис форм господарства.
2. Основні форми організації суспільного виробництва.
3. Натуральне господарство та його основні риси.
4. Товарне виробництво як розвинутіша і ефективна форма організації суспільного виробництва.
5. Економічна відособленість товаровиробників.
6. Основні ознаки товарного виробництва.
7. Типи товарного виробництва. Товарне виробництво регульованого ринку.
8. Товар. Вартість товару.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №13-14(4 год)

Тема 10. Сутність і еволюція грошей

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Походження грошей.
2. Продуктові гроші. Металеві гроші.
3. Основні концепції причини виникнення грошей.
4. Теорії походження грошей.
5. Бартер. Переваги грошового обміну товарів і послуг над бартерним.
6. Сучасні теорії грошей. Форми вартості грошей та їх характеристика.
7. Функції грошей як загального еквівалента.
8. Грошовий обіг і його закони. Рівняння обміну грошей.
9. Грошові агрегати та їх характеристика.
10. Інфляція. Грошова система та її елементи.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

II семестр

Семінарське заняття №15 -16(4 год)

Тема 11. Ринок і механізм його функціонування

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Умови виникнення ринку.
2. Функції ринку та їх характеристика.
3. Основні елементи сучасного ринку.
4. Структура ринку.
5. Ринковий механізм.

6. Попит. Чинники, що впливають на величину попиту.
 7. Пропозиція. Нецінові фактори впливу на пропозицію.
 8. Конкуренція та умови її виникнення.
 9. Види конкуренції. Методи конкурентної боротьби.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №17-18(4 год)

Тема 12. Ринкова інфраструктура

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Інфраструктура ринку. Елементи ринкової інфраструктури.
2. Функції інфраструктури ринку.
3. Банки та їх місце в ринковій інфраструктурі. Банківська система.
4. Банківські операції. Активні операції банків. Пасивні операції банків. Комісійні операції.
5. Біржа та критерії її класифікації.
6. Види бірж та їх характеристика.
7. Цінні папери. Види цінних паперів. Ринок цінних паперів.
8. Біржа праці. Види біржових угод та їх характеристика.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №19(2 год)

Тема 13. Підприємництво і підприємство в системі ринкових відносин

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Підприємництво як особливий вид діяльності.
2. Ознаки підприємництва. Основні суб'єкти підприємницької діяльності в Україні.
3. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.
4. Основні функції підприємницької діяльності.
5. Основні моделі підприємництва.
6. Види підприємництва та їхня характеристика.
7. Основні форми організації підприємницької діяльності.
8. Економічні основи функціонування підприємства.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №20 (2 год)

Тема 14. Витрати виробництва і прибуток

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Витрати виробництва, їх суть.
2. Джерела формування виробничих витрат.
3. Собівартість продукції та її характеристика. Основні шляхи зниження собівартості.
4. Основні теорії прибутку.
5. Види прибутку та його характеристика. Функції прибутку.
6. Маса прибутку. Норма прибутку.

7. Норма рентабельності. Роздрібна ціна.
Усна відповідь, ситуаційні завдання, задачі, тести.

Семінарське заняття №21(2 год)

Тема 15. Відтворення та економічне зростання. Основні макроекономічні показники

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Процес суспільного відтворення. Відтворення природних ресурсів.
 2. Відтворення національного продукту і національного багатства.
 3. Валовий внутрішній продукт та його характеристика. Методи обчислення ВВП.
 4. Показник чистого внутрішнього продукту його характеристика та розрахунок.
 5. Національне багатство. Складові національного багатства.
 6. Економічне зростання та його сутність. Типи економічного зростання. Фактори економічного зростання.
 7. Нагромадження. Інвестиції — вкладення коштів в основний капітал.
- Усна відповідь, задачі, тести.

Семінарське заняття №22(2 год)

Тема 16. Макроекономічна нестабільність

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Ознаки показників економічної активності. Першопричина (поштовх) нової періодичної кризи.
2. Передумови середніх економічних циклів.
3. Характерні особливості середніх циклів.
4. Короткі та довгі цикли.
5. Безробіття. Основні причини виникнення безробіття. Класифікація безробіття.
6. Інфляція: сутність, причини та соціально-економічні наслідки. Види інфляції. Темп інфляції.
7. Рівняння номінальної процентної ставки. Рівняння Фішера.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, задачі, тести.

Семінарське заняття №23-24(4 год)

Тема 17. Доходи населення і його соціальний захист

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Доходи населення. Формування грошових доходів.
2. Загальні й чисті грошові доходи. Сукупний дохід.
3. Характеристика трудових, нетрудових та прихованих доходів.
4. Оплата праці як винагорода за виконану працю.
5. Доходи від власності. Дохід від підприємницької діяльності.
6. Заробітна плата, її види, форми і системи.

7. Фактори, що впливають на структуру сімейних доходів.
 8. Джерела формування сімейних доходів.
 9. Основні завданнями соціального захисту в Україні.
 10. Основні види соціального страхування і захисту населення.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №25-26(4 год)

Тема 18. Фінансово-кредитна система

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Основні риси фінансів. Види фінансів та їх характеристика. Функції фінансів.
2. Головний фінансовий план держави.
3. Головні джерела формування надходжень до державного бюджету.
4. Форми виплат із державного бюджету.
5. Принципи бюджетного фінансування.
6. Бюджетний кредит.
7. Податки і податкова система. Елементи системи оподаткування.
8. Види податкових пільг. Класифікація податків.
9. Сутність кредиту та його роль в економіці. Принципи функціонування кредиту. Форми і функції кредиту.

Усна відповідь, задачі, тести.

Семінарське заняття №27(2 год)

Тема 19. Економічна роль держави в ринковій економіці

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Еволюція теоретичних уявлень на роль держави в економіці. Необхідність державного регулювання.
2. Основні завдання державного регулювання економіки України.
3. Функцій державного регулювання економіки.
4. Методи державного регулювання економічних процесів.
5. Державне регулювання соціальних процесів.
6. Засоби державної соціальної політики. Рівень життя населення.

Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

Семінарське заняття №28(2 год)

Тема 20. Світове господарство та його еволюція

На основі представленого теоретичного матеріалу, здобувачі мають підготувати відповіді на наступні питання:

1. Світове господарство та його характеристика.
2. Міжнародний поділ праці та його особливості в сучасних умовах. Чинники розвитку МПП.
3. Розвиток технічного прогресу.

4. Міжнародна торгівля. Важливі характеристики зовнішньої торгівлі. Міжнародна торгівля послугами. Міжнародна торгівля товарами.\
 5. Міжнародний рух капіталу. Передумови, що обумовлюють міжнародний рух капіталу. Міжнародна міграція робочої сили.
 6. Міжнародна (зовнішня) міграція та її форми.
- Усна відповідь, ситуаційні завдання, тести.

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перераховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	Prometheus Просто про гроші https://prometheus.org.ua/prometheus-free/prostogroshi-financecourse/	Тема 10. Сутність і еволюція грошей
2.	Prometheus Економіка на кожен день https://prometheus.org.ua/prometheus-free/economics-for-everyday-life/	Тема 11. Ринок і механізм його функціонування
3.	Prometheus Основи фінансів та інвестицій https://prometheus.org.ua/prometheus-free/finance-investment-basics/	Тема 18. Фінансово-кредитна система
4.	Prometheus Підприємництво: Хто ваш клієнт? https://prometheus.org.ua/prometheus-free/%d0%bf%d1%96%d0%b4%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%94%d0%bc%d0%bd%d0%b8%d1%86%d1%82%d0%b2%d0%be-%d1%85%d1%82%d0%be-%d0%b2%d0%b0%d1%88-%d0%ba%d0%bb%d1%96%d1%94%d0%bd%d1%82/ /	Тема 13. Підприємництво і підприємство в системі ринкових відносин

5.	Prometheus Особистий та сімейний бюджет https://prometheus.org.ua/prometheus-free/personal-and-family-budget/	Тема 17. Доходи населення і його соціальний захист
6.	Prometheus Лідерство у команді https://prometheus.org.ua/prometheus-free/team-leadership/	Тема 13. Підприємництво і підприємство в системі ринкових відносин
7.	Prometheus Право на бізнес https://prometheus.org.ua/prometheus-free/pravo-na-biznes-zaluchennia-resursiv/	Тема 13. Підприємництво і підприємство в системі ринкових відносин

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	68	134
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	20
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	18	24
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	20	30
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	20	60

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення,

творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	<u>Метод навчання</u>	Метод оцінювання
ПР 05 Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.	МН 1 - словесні методи МН 2 - наочні методи МН 4 – індуктивний МН 5 – дедуктивний МН 7 – аналітичний МН 8 – синтетичний МН 9 – порівняння МН 10 – узагальнення МН 15 - проблемно-пошуковий МН 17 – дослідницький МН 18 - методи самостійної роботи вдома МН 20 - інтерактивні методи	МФО 3 – диференційований залік МФО 1 – іспит МФО 4 - поточний контроль МФО 5 - усний контроль МФО 8 - тестовий контроль

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи

(в разі потреби - розділити за семестрами)

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи		40	25	40
Всього:		100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».¹

Критерії оцінювання (за необхідності, поточного та/або підсумкового контролю)

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D

¹ можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Білецька Л., Савич В., Білецький О. Економічна теорія. Політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. Київ: Центр навчальної, 2018. 688 с.
2. Галушка З. І., Поченчук Г. М. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2020. 232 с.
3. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк [та ін.] ; Одес. нац. політехн. ун-т. Херсон. Олді-плюс. 2020. 412 с.
4. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків : Право, 2019. 268 с.
5. Економічна теорія : навч. посіб. у 2 ч. / Н. Г. Ушакова, О. А. Кулініч, Л.М. Зарецька. Частина II. Харків : Монограф, 2018. 219 с.
6. Економічна теорія: підруч. / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
7. Захарченко О., Барановська М., Козак Ю. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
8. Касьяненко Л. Економічна теорія : навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2019. 224 с.
9. Кокарев І. В. Основи економічної теорії : навч. посіб. Дніпро ДДУВС, 2020. 100 с.

Додаткова література

10. Ерхард Л. Добробут для всіх / пер. з нім. В. Сеника, А. Лапчак. Київ. ТОВ «Велл Букс»; Інститут вільної економіки, 2023. 368 с
11. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / О. С. Марченко; М-во освіти та науки України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екон. теорії. Харків : Право, 2022. 246 с.
12. Нематеріальна економіка: управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу : моногр. / за ред. Л. С. Шевченко. Харків : Право, 2014. 404 с.
13. Основи економічної теорії у структурно-логічних схемах : навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид., змін. та допов. Харків : Право, 2013. 136 с.
14. Соколов М., Горлач М., Гущенко В. та ін. Економічна теорія : підруч. для вищої школи. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 532 с.

15. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 656 с.
16. Шевченко Л. С. Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) : навч. посіб. у питаннях і відповідях. Харків : Право, 2022. 312 с.
17. Якобчук В. П. Економічна теорія : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 450

Електронні інформаційні ресурси

18. Економічна теорія [Електронний ресурс]: методичні рекомендації до виконання практичних завдань для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" освітньої програми "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня / уклад. Т. С. Черкашина. Х. ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2025. 57 с.
19. Економічна теорія [Електронний ресурс]: навчальний посібник для самостійної роботи студентів / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 266 с.
20. Глобальний рейтинг країн за індексом глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nonews.co/directory/lists/countries/globalization-index>
21. Індекс людського розвитку (ІЛР) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/ukrayina-zalyshayetsyakrayinoyu-z-vysokym-indeksom-lyudskoho-rozvytku-zvit-undp#:~:text=>
22. Розумович Розумович Н.Ф., Бринзей Б.С. Характеристика сутності ринку фінансових послуг в структурі фінансових ринків. Наука і техніка сьогодні. Журнал. 2 No 13(13) 2022. С.202-210. <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/2972/2985>
23. Розумович Н.Ф., Бринзей Б.С. Характеристика сутності місцевих фінансів в сучасних умовах розвитку. Наукові інновації та передові технології. Випуск 5(19)К.2023. С. 398-404. <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/4632>
24. Перцович Т.М., Розумович Н.Ф. Трансформація торгівлі, вплив інноваційних змін на торгові процеси. Наука і техніка сьогодні, серія "Економіка". 2024. С.325-340 <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/issue/view/289/388>
25. Розумович Н.Ф. Перцович Т.М. Процес сучасного менеджменту через трансформацію функцій. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. <http://www.journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1778>
26. Розумович Н.Ф., Куцеля Р.Р. Характеристика сутності та складових державної інвестиційної політики. Економіка та суспільство 2025. №73 <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5850>
27. www.kmu.gov.ua - Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
28. www.mfu.gov.ua - Офіційний сайт Міністерства фінансів України.
29. www.nbu.gov.ua - Офіційний сайт Національного банку України.
30. www.stat.gov.ua - Офіційний сайт Державної служби статистики України.
31. www.treasury.gov.ua - Офіційний сайт Державного казначейства України.

